

F.R. 60.
10.

Zc
3307

PIAM, FELICEM, AVGVSTAMQVE VITAM
V I R I
*QVONDAM SVMME REVERENDI, AM-
PLISSIMI atqve EXCELLENTISSIMI,*
**CHRISTIANI
LEHMANNI,**
SS. THEOLOGIAE DOCTORIS, PRAESVLIS
FREIBERGENSIS, PASTORIS PRIMARIJ, AC SCHOLAR-
CHAE OPTIME MERITI,
D. VIII KALEND. FEBR. A. S. clō 1ōccxxiv,
QVI DIVO IN FASTIS PAVLLO SACER EST,
ORATIONE HAC PARENTALI,
QVA FIERI POTVIT,
ET QVAM TANTO DEBEBAT PATRONO SVO,
RELIGIONE,
IN AVDITORIO GYMNASII MAIORE
EXPOSVIT
M. SAMVEL MOLLERVS, RECTOR.

FREIBERGAE,
CHRISTOPHORVS MATTHAER.

1710

PLUM, FELIX, AUGUSTINUS VITAM
V I R I
BRONDM, S. M. R. A. N. D. A. M.
PLUMIUS
CHRISTIANI
LEHMANNI

22 ΤΙΜΑΣ ΤΟΔΕ ΕΝΗΜΑ
ΑΕΜΑΝΝΟΤ,
ΟΙ ΔΕ ΚΑΘΟΣ ΦΗΜΗ ΟΥΡΑΝΟΜΗΚΕΣ ΕΔΟ.

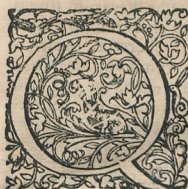
IN VII KALEND. FEBR. A. M. C. D. C. C. C. L. I.
C. D. O. N. O. S. P. A. S. T. O. S. P. A. V. L. O. S. A. C. T. O. S.
O. R. A. T. I. O. N. E. S. A. C. P. A. R. T. I. T. I. A. S.
Q. U. I. T. E. N. H. O. S. T. I. A. S.
E. T. Q. U. A. M. T. A. N. T. O. D. E. R. R. E. A. T. P. A. T. R. O. N. O. S. T. O.
R. E. L. I. G. I. O. N. E. S.
I. N. A. U. D. I. T. O. R. I. O. C. Y. M. A. S. H. M. A. I. O. R. E.
E. X. T. O. S. I. T.
M. S. A. M. U. E. M. O. L. L. E. R. U. S. P. E. T. O. R.

FRIBERGAE
CHRISTOPHVS MATTHEI

*Perillustri ac Generosissime Exarche,
Maxime Reverende Præsul,*

Consul Nobilissime, Patresque ac Ephori Gravissimi,
Sacerdotes Sanctissimi, Collegæ Coniunctissimi, Hospites, quotquot ad-
estis, munerum, honorum ac eruditionis dignitate, Splendidissimi,
tuque renascentis ævi Spes dilectissima, meæ delicia.

Quæ anno superiori, eodemque propemodum vergente, toti Christiano cœtui, huic perantiquæ civitati, pietati ac religioni, templis, gravissimo Sacerdotum ordini, tot familiis nobilissimis, atq; huic etiam scholæ, iactura allata sit, eo minus ignorari potest, quo major ea, & tristior extitit, ac animos omnium, in causa illa communi, vehementius afflixit. Ecquis enim bonus sit, qui mortem non luxerit Lehmanni, Præsulis sanctissimi, qui divino quodam munere datus, atque ad seram, id quod in votis etiam nobis erat semper, senectutem servatus, tamen, octogenario major, præmaturus fato suo concessisse existimatur. Ita enim res comparatæ sunt nostræ, ut, quorum non facilis reparatio datur, ea non amemus saltem bona, sed &, quasi penitus illis affixi, amplectamur, ac denique, si vel Deus ipse, cuius omnia nutu aguntur, imperet, vel ægerrime amittamus. Neque etiam, tamen hic aliquid, quod hominum est, faciamus nos, ac patiamur, Deum, qui poterat, pro eo, quo in nos amore fertur, ego succensere arbitrer: qui dona ipse sua serio nobis commendat, usuque approbat continuo, ac si repetita doleamus, eadem a nobis recte æstimata fuisse, agnoscit. Lugemus igitur, nec facile unquam elugebimus, quoniam, qui mente est nostra conceptus dolor, longe sedet altius, quam qui brevi sanari tempore, aut fomentis adhibitis mitigari possit. Vult enim quicquid faucium est, vel levissimo retricatur tactu, ac novo identidem manat, natatque sanguine: ita nostra etiam, quoties Parentem desideramus nostrum, toties vulnera recrudescunt: quodque ejus desiderii modus est nullus, eo exacerbantur magis, ac sine prope medela livescunt. Noverunt, quæ nos noverunt, musæ, parietes ac secessus, querelas nostras, & gemitus; testis eorum hic animus est, qui in una Lehmanni contemplatione desiguit; quem cogitamus semper, quem videmus, quem variis, recentibus tamen imaginibus audimus, tenemus, alloquimur. Patria ipsa, & cœtus ille, qua purior est, Deo consecratus, in casu hoc stupet non nostro magis, quam suo, densataque Theologorum summorum funera lamentis & lacrymis profectus iustissimis, se illis, quibus niti poterat, prædiis destitui, queritur. Absit ominari aliquid adversi velle; sed videbit, cui mens non læva est, quæ in ista calamitate publica tibi præcipue partes injunctæ, quidve persona, quam gerit maxime dignum sit. Si vero Divus ille Senex laboribus rector olim nostris, magister, & testis, ac ille, secundum Deum, unus

A

fere

fere adfuit, afpiciis que nobis fuis ac approbatione animum quafi & fpiri-
tum addidit: negligentiores certe nunc facti efle videremur, nifi & iufta
qvædam in hoc pulvere noftro, noftriſque, quas nunquam afpernatus eſt,
umbris religioſe peracta, conſtarent. Ita, qvondam more tradito, vix ullum
tam ſolenne munus fuit, quam humandi ſuos: nobis autem nihil prius efle
debet, nihilque antiquius, ac eorum, qvi bene de nobis meriti ſunt, ſi vel of-
fa terræ mandata ſint, nomen famamque reverenter obſervare ac ſuſpicere,
corundemque pie ſemper meminifſe. Ac Lehmannus quidem ipſe, paucis
ante obitum beatiffimum diebus, cum eum graviter decumbentem, ac iti-
neri, qvoad ad Superos parabat, intentum, ſalutare ultimum, ac vota ipſius,
qvæ pro ſchola noſtra, pro collegis amiciffimis, pro pube literarum ſtudio-
ſa, pro me, quem amabat, proque familia mea, ſtudio ardentiffimo nuncu-
pabat, colligere licuiſſet, nescio quid præcipere potius videretur, quam, ut
ſui ego bonus tuerer memoriam. Semel hoc monuit, cum lolus mecum ef-
ſe cœpiſſet; iterum monuit, cum digreſſurus eſſem; adeo, ut, niſi mihi
eſſet perſuaſiffimum, nunquam eum meam in dubium vocaſſe pietatem, ex
dictis illis criminis alicujus ſuſcipio. ac dolor rei minus bene geſta, hære-
re potuiſſet. Ego vero optimæ mentis conſcientia fretus, quanta ipſe jubebat
autoritate, tanto id recipiebam, qvoad juſſerat, obſequio: atque ille velut in
fide hac data lubens tunc acquievit; ita ego meum eſſe putavi, eandem qvovis
liberare modo, atque, ut ejus teſtator eſſet memoria, quantum debeam pu-
blice hic profiteri. Idcirco Lehmannus mihi dicendus nominandusque eſt,
quem Lubeca, juſtitia pariter ac religionis fedes inclutiſſima, jam ante bien-
nium, ſuperſtitem, per Præſulem ſuum eminentiffimum, ſuis celebravit fer-
monibus; quem regiones, quem montes vicini, quem pulpita & templa
adhuc citarunt omnia mortuum, & donec homines erunt, qvibus cordi vir-
tus eſt ac religio, nunquam non citatura ſunt. Jure equidem hunc impro-
bari poſſe conatum, non inficior, qvoad nihil in me tanto dignum viro eſſe
video; ſed velut ex umbris imagines, atque ex tenebris ſoles ipſi effuſcent
excellentiſſe: ita, nec obſcuritatem meam ipſius nobilitati atque magnitudi-
ni quicquam obſuturam eſſe, ſpero. Ignofce autem, Dive Pater, ſi meæ in
te pietati ne ſic quidem ſatis queam facere: quicquid enim verbis non va-
luero, tacita mentis veneratio, & lacrymæ præſtabunt; quamquam & has
tantisper velim inareſcere, dum, qvoad tibi deſtino, officio utcumque defun-
ctus ſim. Et vos, Auditores graviffimi, cauſas, quamobrem prodierim,
quamque ab omni cum audacia, tum levitate meum longiffime abſit conſi-
lium, cognoviſtis; quare & veniam dicturo mihi dabitur liberaliter, & pu-
dori meo ac infirmitati conſulturi, per manes, perque tot merita Lehmanni
exorati, aures benevolas accommodabitis.

Fuit olim dedita huic ſtudio antiquitas, ut eos, per quos doctæ, atque
ad ſacroſancti Numinis cultum formata eſſet, omnibus, qvibus poſſet, orna-
ret, atque ad cælum laudibus eveheret; ſed, ut ne minus feciſſe videretur,
nimium sæpe auſa, atque, ex culpæ fuga, ad ſuperſtitionem ac vanitatem
progreſſa eſt. Ita enim Raimundum de Permarſori doctorem ea ſalutavit
Irreſragabilem; Aegidium Romanum, Fundatiſſimum; Thomam Aquina-
tem, Angelicum, Bonaventuram Seraphicum; Richardum de Media villa, So-
lidum; Scorum, Subtilem; Mayeronium, Acutum, atque Illuminatum; Nico-
laum de Lyra, Planum ac Utilem, Durandum de Sancto Portiano, Reſolutiſ-
ſimum,

simum; Gersonem, Christianissimum. Neque nos tam iniqui sumus, qui, si digni fuerunt, sua illis invidemus elogia: at velut arrogantis est, incerta atque obtura aliis obrudere pro certis velle; ita e contrario haud procul ab impietatis adest vitio, ea reticere, quæ dicenda. atque, ut reliqui exemplum inde, quod sequantur, capiant, posteritati commendanda sunt fideliter. Judicabit vero, qui potest, quique Lehmannum penitus cognovit, num & hic periculum esse queat, ne modum dicendo laudandoque excedam? quod quidem nec tum futurum esse videatur, si vel ars ubertatem summam & facultatem periclitetur, vel spatiosissimæ isti negotio Plinii clespydræ impendantur. Cum igitur omnia dicere nemo possit; nihil dicere facinus sit: sic ego mihi temperabo, ut nec vitam, aut seriem ejus ab initiis suis commemorem; nec ipsam, quæ tam pulcre stetit, ac tanto omnium applausu & acclamatione missa est, in theatrum personam revocem; sed cuncta, si ille mihi, ex antiqua numerorum formula, PIVS, FELIX, AVGVSTVS. nuncupatus sit, tribus, quod dicunt, verbis, expediám. Ex quo togam virilem Scipio sumserat Africanus, nullo die prius iste ullam publicam privatamque rem egit, quam in Capitolium iret, ingressusque ad eum, consideret, & plerumque tempus solus in secreto ibi tereret; quæ res vulgata opinionem fecit, eum stirpis divinæ non saltem virum esse, sed & plura cum Jove ipso agere, quam cum hominibus. Fuit ille arte quadam ab juvena in ostentationem virtutum compositus; Deique consuetudinem mentitus, magnum se fecit ac admirabilem: Sed in Lehmanno nihil fictum erat, nihil simulatum; nemoque vestrum, Auditores, erit, quin mecum sincere affirmet, domi hunc suæ non minus, quam publice vixisse cum Deo, Deum in oculis, in ore, in pectore, inque omnibus membris suis gessisse, ejusque unice consiliis præceptisque fretum, sinceræ pietatis laudem obtinuisse. Quæ, dum serenitas constat, agro bene subacta materia bona commendatur, ac imbre deinde rigatur placido, coelumque rursus experitur elementius, segetem reddit uberrimam; ipsa vero tenero adhuc ejus animo religionis tradita semina, tam egregium consecuta solum, hæserunt facile radices egerunt, germinarunt, geniculatumque culmen erexerunt, ac, Deo incrementum adspirante, fructu operæ prærium amplissimo refuderunt, Quid aliud, quam pietatis officina, in qua formabatur, domus erat? Vivebant, resque agebant, quasi in conspectu Dei, parentes optimi; a votis ac precibus omnium negotiorum capiebantur primordia; huic soli, si quid boni effectum esset, acceptum ferebant; ac, si spei quandoque minus respondisset eventus, tamen Deum ita voluisse, ipsis, qui nutum ejus ac imperium observabant, satis erat. Quicquid igitur parentibus solenne fuit, idem & soboles sacratim lectissimæ, quodque summa ejus ubique agebatur cura, ipsa tam in ædibus istis, quasi in sacrario suo, perspecta est, quam suos quoque radios, ut toris conspici possent, latissime exferuit. Hannibalem pater Hamilcar, in Hispaniam profecturus, ea conditione socium itineris adscivit, si ad aram, ad quam sacrificare instituerat, adductus, ceteris remotis, juraret, se nunquam in amicitia cum Romanis fore: quod quidem jusjurandum, divini alioquin, ac humani juris contemtor, ira per omnem servavit vitam, ut animum potius, quam odium illud, quo per disciplinam istam imbutus erat, poneret. En! longe meliorem Lehmanniorum pietatem, & cultum! Filios optimos, optimus ipse pater in Musarum, quæ ad Albim sunt, castra, studiorum causa missurus erat, ipsi vero mitti gestiebant: sed quo auspiciato illud ageretur, ad aram

B

quod

quod & olim jam factum erat, Dei itum est, ubi dexter Christianus, Immanuel sinister, mediusque pater ipse, in genua provoluti, ipsius opes & gratiam humillima implorarunt prece, ac, patre verba præeunte, fratres clarissimi Numinis optimi Maximi sese ministerio mancipare totos, vitiorum omnium, qui & antea fuerant, ac istorum, quæ propositum laudabile ipsorum morari possent, hostes se perpetuos proteffi. Neque unquam hæc mens itamutata; corroborata nihil virtus in lubrico isto admisit indecens; nihil ætas designavit prior ista, cujus posteriorem suppudere posset; uterque vero purus ac illibatus honores capeffivit ampliffimos, aliosque post alios consecutus est. Nostrum vero maxime suspicio, qui pari ubique, sive Opationem, aut Diaconum, sive etiam Presbyterum, aut Præsulem ageret, sterit vestigio: & quo magis præ aliis eminebat, eo etiam religiosius preces intendit suas, lumenque conspectus edidit, censuram suam esse vitam ratus, ad quam, qui regendi dati essent, dirigerentur, ac converterentur, non auribus modo, verum etiam oculis, quæ discenda & facienda forent, percepturi. Est enim efficacissimus hic svadendi præcipiendique modus, si quæ fieri velis, ipse tacias. Sit enim piger aliquis, tamen ei veteris ita suus excutitur; sit refractarius & contumax, sic tamen vel pudore, vel iustitia expugnatur; sit impius, ac ipsa pietas persuadet alia, iterque commonstrat melius. Observant hoc illi, qui Deum noverunt rectius; ac cum nosse modo illis non sufficiat, de ipso recte etiam sentiunt; nec sentiunt tantum, sed imitantur quoque, ac non doctos magis, quam Christianos sese proteffi, ad eam, quam per Christum adepti sunt, dignitatem omnia referunt. Multum quæritur, quæ optima omnium Deum colendi sit ratio? sed cum in diversis hic, qui respondent, sæpe abeant; minus ego mihi erraturus videar, si hanc esse asseram, quæ Dei honore maxime nititur, ac in eo unice, ut ille factus rectusque sit, vertitur. Absunt ab hoc cultu longissime, qui nihil amplectendum credendumve statuunt, quam quod humana cognoscere, atque exhaurire possit ratio: absunt, qui pravo superstitionis habitu imbuti, aliis, quod Deo debetur, impertiuntur; accedunt vero ad eum, qui tantum quidem, quantum alii sibi asserunt jure, non negligunt, sed tamen ad Dei modo magnitudinem, potentiam, bonitatemque se convertunt, eandemque admirantur. Quis vero hac in causa Lehmanno sollicitior tuit, ac studiosior? Si honor Deo habendus esset suus, ipse adluit; si vindicandus atque amplificandus esset, ipse adluit; si defendendus, quique eum impugnabant, arcendi essent, ipse quoque adluit. Testes sunt, qui id probent, innumeri; quin & sine teste ac arbitro, tam diurnus, quam nocturnus preces ipsi allegavit ardentissimas; huic hymnos cecinit, hunc & suspiravit subinde, sibi, suis omnibus, atque Ecclesiæ inprimis afflictissimæ, clementem atque propitium. Animo confidunt boni strenuique milites, ac armis suis; iisdemque freti, nec insidias, nec vim apertam, quod utrisque superiores sunt, exhorrescunt; sed Lehmannus robur suum in sacrarum literarum pandectis habebat positum, quas non minus, ac membra sua noverat, quas versabat assiduus, atque, tot, in Dei causa, stipendiis, bellisque, in quibus haud quicquam sine istis agendum statuebat, defunctus, utendo attriverat, ac tantum non laceraverat. Tamen vero non ille erat, qui majorum piissimorum scripta, quibus publice assera religio, ac secus sentientes improbatu convictique erant, cum istis conterret fontibus; tamen ex his illa,

tan.

hæp

tanquam rivulos, derivata esse, ac tanquam verbi divini medullam a nobis haud temere custodiri, rationibus semper solidissimis evincebat. Tora igitur voluntate, qui novari quicquam vellet, aut parum honorifice de illis pronuntiaret, eum averfabatur; impugnantem non tolerabat; vel circa finem vite hanc ob causam lætior, non fuisse Freibergæ, qui manifesto ausus esset, tæta, sique ausus esset non nemo aliquid, tærum tamen intelicem illum, antalia, quam ederetur, esse suffocatum. Sed ipse, sive sacras literas, sive ecclesiæ nostræ evolveret symbola, nihil adeo, quam Christum sibi quærendum investigandumque sumebat. eam velut summam sibi legem constituens, ut, cum esset doctissimus, ingeniique laudem obtineret, ultimustamen hujus, ex amore atque cognitione Christi, cumulus accederet. Si proinde, quod sæpe contigit, de eo sermones cum collegis cæderet conjunctissimis, quænam potissimum via utendum esset, ut ipsi, verba ex suggestu sacro facientes, regerent, mollirent, sanarentque cum successu audientium animos? Ipse Christum, inquit, Viri amicissimi, commendemus ac tradamus; qui si utramque nobis paginam fecerit, illi etiam, qui curæ demandati sunt nostræ, atque ab nostro pendent ore, ipsum, typis quasi expressum, non memoriantantum, sed & animæ inferent. Qui igitur Lehmannum audiebat, istum scripturæ sacræ nucleum sibi datum gaudebat; & quicquid de Bonaventuræ Trithemius ille eruditissimus prædicat; in omnem ejus sermonem conveniebat optime: *erat profundus, non verbosus; subtilis, non curiosus; disertus, non vanus; flammantia, non instantia verba proferens.* Velut autem ipse non subito effundebat verba, aut temere intra buccas nascentia tumidas propelebat, sed mundissime concepta ista, & probe considerata, effabatur: ita & ab aliis nihil rei divinæ pertunctorie aut solute audiri, vel videri, vacuos autem ab his, quæ mundana sunt, animos adverti, voluit. Verum si quid fieret, quod cum Dei gloria & pietate minus stare posset, non segnis, aut suppinus connivebat, sed prudenti Zelo acris erat & afficax, & solertia non facile imitanda gravitati lenitatem conjungebat, & tam feliciter a regia aberrantes via reducebat, quam rerum ignaros docebat, & faucios fractosque solabatur. Vitia enim inlectabatur, non homines; non castigabat halucinantes, sed emendabat; vulnera non faciebat, sed curabat; sequebantur monentem attenti & pendentes, qui audiebant, & pervaderi sibi, etiam cum persvasisset, cupiebant. Quibus etiam rebus factum est, ut, cum præfidiis suis lætaretur veritas, omne tucatum simulatumque corrueret, & impietas perinde ac superstitio, e fundamentis suis disjectæ, hoc honestatis virtutisque statore vigili, nihil haberent roboris, aut virium. Sunt alia, quæ nos neque sanctos reddunt, ubi ea lectemur, nec damnant, si ignoremus, attamen antiquitus recepta, quasi signa quædam, animum ad rerum sacrarum venerationem elevant, simpliciores excitant, ac disciplinam adminiculantur, quæ sive cerimoniarum, sive rituum, aut consuerudinum veniant nomine, parum interest. His tantum Divus Lehmannus indulgit, quantum fas erat; a veteribus non abhorruit, nec tamen novi quicquam, quocunque illud titulo fieret, recipi voluit: istorum, si quid omisum esset, ut retineretur, institit; hoc si vellent nonnulli, donec suarum illud virium fuit, restitit; nec tamen, si, quibus rerum arbitrium relictum est, veniam impertiti essent, tam obstinata voluntate retragatus est, ut vel contradiceret, vel sibi, aut aliis, ea de causa scrupulum, quasi ipsa læsa esset religio, injiceret temere. Ver-

tur in hoc omnis cardo prudentiæ, quæ cum quemvis ornat ac juvat ordinem tum præcipue ab rerum sacrarum Antistite, tanquam clavus, quo navis, ut cursum teneat suum, regitur, ac scopulis syrtibusque caute eviratis, Deo duce ac auspice ventos secundiores adspirante, in portum ingrediatur, apprehendenda est. Qui vero illa utitur, legesque, quando intendendæ sunt, intendit, ac vicissim, ubi opus sit, ac liceat, obsequitur, ac Dei ubique & conscientiæ rationem habet, ille si ve severus sit, si ve per illecebras aditum præparet, intrabit facile, ac omnium amores colliget. Prodeat, qui velit, ac probet, si possit, per impotentiam ac libidinem aliquid movisse Lehmannum, qui tam placidus, quietus, & moderatus erat, ut illatam sæpe sibi injuriam concoqueret, & cum irasci ac indignari posset, vitii oblitus, ac spe emendationis sustentatus, placaretur. Cum igitur apud esset simillimus, quæ, dum mellis opus conficit, favos stipat, circum volat, ac flores libat cujusvis generis, quo hominibus, nihil sibi servatura, dulce illud saccharum largiri queat; tamen sine omni tuit aculeo, quo compungi posset aliquis, aut ægritudine affici, Nimirum & hoc facere pietatis est; ut pote quæ virtus numen æquidem Dei optimi Maximi inprimis cognoscit, colit ac veneratur: secundum tamen illud & eos, quibus parendum est, observat, reliquos necessarios æstimat, neminem superciliosè fastidit, omnibus autem, quibuscunque rationibus fieri possit, omni studio consulit. Incidit in eam educatio ejus ætatem, quæ simplicior tuit, ac ubi parentes vere imperabant liberis, liberi autem in obsequio gloriæ constituentes suam, nec artibus & pravis machinationibus eorum jussa eludebant, nec obfirmato in contumaciam animo, jura expugnabant, aut e manibus fasses, divino traditos auspicio, perque naturam communis, extorquebant. At Lehmannus, seu puer, seu juvenis, esset, in manu genitoris fuit carissimi; ab hoc tormari se, ac regi prolubitu ejus, passus est, & quicquid de se decrevisset, id ipsum, non quam facile, aut jncundum, sed quam bonum ac salutare foret, inquirens, amplexus est. Quæ vero se lege prioribus istis obligaverat annis, eadem nec deinde solvi voluit, cum honoribus admoventur maximis: secus, ac multi faciunt, qui si lucis aliquid sibi acqvisivisse videantur, aut gradu parentes nonnullo superent, eos vitæ salutisque suæ autores negligunt, ac omni beneficiorum memoria, quam tamen ipsi jure suo perennem exigere poterant, abjecta, quasi ignotos sibi intuentur. Ille vero, si ve Vicarius patris esset sui, si ve Ephorus, pari eum pietate coluit; cumque demum eos, a quibus genitus editusque, ac tanta eum cura educatus erat, lenes, effæctisque in corpore viribus effæret, haud minus illos, ac si integra & florente extincti essent ætate, decenter, pieque luxit, non quam diu vixissent, sed quam boni & æqui fuissent, accurate secum reputans. Capite vobis id exemplum, filii, illudque cogitate hic, quod Seneca, gravis simus autor, habet: *nulla vi verborum, inqviens, nulla ingenii facultate exprimi potest, quantum opus sit, quam laudabile, quamque nunquam a memoria hominum exsursum, posse hoc dicere: Parentibus meis parvi. cessi imperio eorum, si ve æquum, si ve iniqum fuis, obsequentem submissumque me præbui, ad hoc unum contumax fuis, ne beneficiis vincerer.* Qvis igitur eum, qui tam pius filius fuerat, non talem quoque parentem fuisse, sibi persvadeat? Aut de aliis certe dubitabimus, aut hic credemus, nihil eo fuisse præstantius, nihilque excellentius. Quoties prolem, quod quidem sæpius contigit, sustollebat, divino se auctum munere judicabat, eamque ob rem, non suam magis, quam Dei illam esse, ratus, ipse dux temper & custos adstitit, nunc exemplo, nunc præcepto eam regens,

ur,

ut, quæ sanguine eodem creta esset, moribus etiam, ac virtute, suam cognosceret. A quo autem venerat, ad ejus ministerium præparanda erat; quod quidem eo præstantius consilium est, quod, qui finem haud sibi proponit illum, aut ipse beluæ similis est, aut beluarum similes educabit. Quem vero ut consequeretur, cum curis infinitis, nec impensæ pepercit ulli, nec pecuniæ, quam tamen, in agro isto tam bono non perituram sibi, probe callebat, qui plura longe, quam acceperat, erat redditurus. Quid de fororibus dicam & fratribus, adamantino invicem vinculo conjunctis? una hic voluntas erat, una pietas, discordia nulla; & si qua orta esset contentio, de amore illa erat mutuo, ac officii: quæ tamen si constarent fatis, & sanctitate diligentiaque perpetua observarentur, minus tamen, se fecisse quisque eorum prope questus est. Patris loco Theodosius fuit Christiano, Christianus Immanueli; ac trigæ hujus, quamdiu in eodem, vel Lipsiæ, vel Wittebergæ, morata est contubernio, talis vita fuit, qualis ne Charitum quidem ipsarum, amice adeo conspirantium, esse possit: si vero locorum disjuncta esset intervallis, ex nulla re magis, quam desiderio laborabatur. Superstitem Christianum fratribus fororibusque inclutissimis fata ipsa voluerant; sed hic, quam ægre mortes eorum tulerat, tam pie stirpibus, quo minus calamitatem sentirent suam, eo autem felicius ex ista sese emergerent, curavit. Domestica hæc sunt, nec, nisi ab illis, qui familiarius adhaerunt, magno opere observata: sed alia dantur, vel eo nomine magis conspicua, quod omnium ore celebrata, ipsa fama per regiones longe disitas circumferuntur. Alia erat fraterna Sacerdotum oppido venerabilium necessitudo, quæ sancte perinde, ut ista, imo longe secretiore nexu, quoniam non natura & sanguis, sed Dei nutus ac voluntas, Augustissimique Principis suffragium acceperant, fuit constituta. Non erit dividæ vobis, Viri admodum reverendi, si & vestrum hic perentare ausim affectum, quibus Lehmanno vivo nihil magis tuit in deliciis, quibus etiam, eodem extincto, non oculus, non dextra modo, sed anima ipsa & spiritus ereptus esse videatur. Esse possint Præsules, qui muneris sui sublimitate freti, eos, qui fratrum esse debebant loco, vel, non sine contumelia, sibi subijci velint, vel acerbius, quod quidem Noster etiam in ephemeride sua questus est de non nemine, tamen rem a se bene curatam esse haud ignorent, excipiant. Non poscendus, non quærendus fuit Lehmannus, sed, obvius & expositus omnibus, salutantes quam humanissime admisit, imo nec eorum servitiâ cohibuit: & si quid per literas rogaretur, tam facilis respondentis fuit benevolentia, quam ingens, quæ consulentem, aut responsum elicientem sollicitudo versaverat. Nec ficta ea fuit humanitas, aut temporaria: ignorant enim tecta ista, & recondita, mentes generosæ; sed fidei & candoris antiqui plena, qui velut ipse simplex & justus est, ita & simplicitatem in aliis aestimat, ac, suspitionibus calumniisque posthabitis, solum illud, quod suggerit religio, decernit. Inde igitur flumine quodam perenni amor redundabat; hunc reverentia, & mera elicitâ bonitate fiducia excipiebat, quæ, tot annis coalescentia, exemplum aliis, sed fructum posteritati tantum reliquerunt, quem avum nullum, ubi Deus assentierit propitius, exhauriet. Latant de eo, dum vivunt, sacerdotes religiosi, ac, si occumbendum sit, eo tranquillius sua componunt membra, animamque reddunt, quod tristem minus ac acerbum casum fore illum præcipiunt, quia, quod luctuosiore eum efficere poterat, aliquanto lenius, in solatio isto, tactum esse vident, quod

UVBP

C

viduis

viduis ipsorum ac pupillis, ærario eum in finem condito, servatum est, ac quiescentes. Atque ipsa ea miserabilis turba certatim agit, agetque Lehmanno gratias; ac veluti infelices succedent infelicibus, nec deerunt unquam, qui res domi fractas hoc præsidio restaurari velint: ita, dum restaurabuntur, Patroni ejus ac Tutoris non meminisse honorificentissime non poterunt, cujus opera orbitatem, squaloremque ac fortunam suam, minus sentiunt Ignoscatis autem, manes beatissimi, si a nobis, qui de schola tumus, non tanto adhuc, quo fieri illud par erat, culti sitis opere: quod, cum viri ejus piissimi neminem præteriret indulgentia, tamen nos certe, si quisquam alius, quantum ea posset, quantumque ejus vis esset, omni experti sumus tempore. Umbraçilia quibusdam studia videantur nostra, contemnantur, abjiciantur: ille parva etiam hæc, sine quibus tamen magna constare nequeunt, doctus, has libentissime exedras invisit nostras, scholasticæ pubis conatus accendit, magistrorum, præsentia sua, industriam acuit, adolescentiamque suam honestissime exactam ita recordatus, quid concedendum, quid tolerandum, quidve arcendum ab ea ætate esset, & quid tandem ornare istam maxime posset, monuit. Adfuit quandoque, cum influentibus, in morem torrentis, negotiis fecisset paria, ex hoc quasi acceptissimo sibi remissionis genere animam esset rovocaturus: advolavit, si qua eodem præside ac arbitro agenda forent, nec ullum tam necessarium ipsi esse videbatur negotium, quin, quicquid hic curandum erat, prius ac antiquius esse statueret. Quo vero amore literulas nostras, eodem nos ipsos profecutus est; accepimus paria cum aliis beneficia; nemo nostrum in re implicita consiliis, in adversa solatis, in afflictâ auxiliis, ac quæcunqve tandem nos vel erigeret, vel premeret fortuna, ejusdem gratia caruit. Tales sunt, nec alii omnino esse possunt, quorum solide jacto fundamento subsistit pietas; quæ reliquarum virtutum princeps est, ac omnes eas, tanquam socias sibi adscitas, choro regit, & non magis, quam sponsus sponsam, justo sibi adnexam sedere, ab se divelli patitur. Si quis vero per pietatem proxime ad Deum accessit, quid aliud, quam Dei, beneficiendo, imaginem possit reddere? quod solum quidem cum ipso homines communes habent, eo tamen discrimine, quod omnis ipse beneficii fons ac origo est, hi vero, quasi canalis, quicquid suppeditant, ad pauperes conferunt. Sed vanus ego haud videar, si Lehmannum, hac divina mente instructum, plus illis impertitum esse, quam sibi ex tot laborum suorum præmiis servasse, affirmem: qui idem cum Cyro, maximo Persarum Rege, ingenium obtinuerat, quod non tale erat, ut ditari omnino velle, sed quod dando magis lætabatur, quam possidendo. Poterat aliis ejusmodi onerosa esse liberalitas, quoniam dignitas ipsa sumtuosa erat, & reditus, propter summam animi æquitatem, quæ nec operæ sæpe pretium accipiebat, nunquam rigide urgebat, incertior: sed quicquid hic cessavit, ipsa frugalitate suppletum est, ex quo capite omnis ea virtus decurrit. Sublevati ea sunt pii exules, quibus fides, Deo assera, patria potior fuerat ac opibus; sublevati ea sunt orphanæ, viduæ, ac illi, quibus cum egestas sua, tum probitas, aditum aperiebat, cum primis & literati adolescentes, ac juvenes, qui hoc unicum fiduciæ suæ asylum ingressi, nunquam non aut viatico, aut spe bona, aut alio solatio erecti, lætiores reversi sunt. Quæ vero tanta bona cum efficeret, se tamen effecisse ignorabat, quod in talem virtus, tanque firmam facilitatem abierat, quæ naturam imitata, nunquam desinebat de curriculo, nec aliud quidpiam, quam

quam quod laudari merebatur, vel sponte sua, sineque lege ordinabat. Quantum itaque sua ipsi vita merita laudis decernebat pariter ac addebatur, tantum detrectavit ipse, ac refugit constantissime, vel certe verecundissime admisit. Quoties enim tale quidpiam accidit: *novi*, Inquirebat, *quam parum isti humeri, illudque ingenium, valeat*: homo enim sum, ac omni proinde, quæ hominis attenuare possit gloriam, infirmitati obnoxius: si vero aliquid adesse dignum laude videatur, illud non meum, sed Dei est; cui cum bonum ipsum, tum fructus ejus illibatus relinqvatur, ac integer. In summa igitur pietate & sanctitate peccatorem, Dei clementia, indigum, sese profitebatur; in maxima rerum cognitione & experientia, illud subinde dictum, *quantum est, quod ignoramus!* sibi inculcabat; cumque altissimo dignus esset fastigio, atque ad omnia bene curanda & expedienda idoneus, tamen, nullo dubitante alio, ipse hæsitavit. Pallium hodie episcopale candidati rogant *instante, instantius, instantissime*: Lehmannus adeo ab omni temeritate, impotentia, libidine ac ambitu remotus erat, ut non quæreret honores, sed ut tibi imponi permitteret, quærendus ipse esset, tantumque non cogendus. Sed ramen hæc Dei esse causam non nescius, Ambrosii, Augustini, Pauliniani ac aliorum exemplis vinci se passus est: non fugit autem, nec Ammonii ejus, quem Socrates, quo deformitate corporis parendi necessitatem delinaret, dextram sibi auriculam amputavisse, refert, exemplum secutus est. Lehmannus & animum. & corpus, & aurem ipsam Deo dedicaverat, atque hanc præfertim, antiquo & pio instituto, tanquam minister, Deo cum fidelissimus, tum amicissimus, perlorandam sibi porrexerat, quo monumento isto, ipsum mancipio & nexu ejus fore perpetuo, nec fidei hujus religionem deserturum esse, omnibus innosceret. Haud mirum igitur, si, cum in omnes esset pius, sibi tamen soli haud pepercerit. Jam puer enim laboribus innutritus liberalibus, ab otio illiberali abhorruit, hac una ex re se oblectans, quod voluptatis, discordiæque vitare possit illicebas, quæ, cum discretæ turpissimæ sint, longe conjunguntur turpius. Quanta itaque primum sciendi erat cupiditas, tanta & fuit industria; quoque majus deinde onus incubuit, eo alacrius nervos applicuit fusos: & cum nimis illud adauctum esset, opus ad multam sæpe noctem continuavit, ac ne in immensum accresceret, vel antelucana rursus, exacta etiam ætate, tanquam Demosthenes, ipsos opifices diligentia superavit. Sed quis novisse ejus omnes, aut commemorare labores possit? Testes aliorum omnes nos habuit: multorum Principem ac Senatam rerum sacrarum eminentissimum; omnium Deum solum: ac si inquiras, cui eos accommodaverit? non ipsi, sed aliis, per omnem sudatum esse vitam invenies: quod quidem magni omnes faciunt viri, qui, tanquam publicæ victimæ, sensus, corpus, animum que ipsam, communi inservientes bono, atterunt. Sed tempero mihi, ne ista addam, quæ Lehmannus reticuit ipse, conscientia, quam tamæ studio sior. Ac veluti pictores ingentem vim hominum exigua descripturi tabula, paucorum cum corpore ora, multorumque sine iis vertices pingunt, plurimos autem quasi contegunt: ita alias nos hic ejus virtutes attigimus sattem, alias tacite admirati sumus, pietatem vero, quæ de cælo deducit omnia, ac eidem nos infert ipsos, vereque felices reddit, expoſtuimus. Felicem vero dum & ipsum Lehmannum prædico, non talem eum sisto, qui deliciis abundaverit omnibus, aut rebus ad nutum fluentibus eminuerit præ ceteris; sed, qui, Deo ob virtutem suam carissimus, bonæ ista, quæ ejus expertes non

capunt, vel si occupent, malitiose tamen collocant, consecutus ab eodem fuerit clemente, perpetuoque obtinuerit. Aegre ad hanc fortunam adipsi-
 rasset, nisi Christianis parentibus editus, iisque sacris ac mysticis initiatus
 esset, quibus, Deo traditi, beatam auspicamur vitam, istique ceteri, qui mem-
 bra æterna illius civitatis continent, adjuncti, fortis nullo tempore, nulloque
 malo abolendæ spem ingreditur. Accesserunt ad hanc felicitatem, cum
 ipsa nascendi conditione, ornamenta illa familiæ clarissimæ domestica, ad
 quam ea per viros, vel in sacris, vel civilibus muneribus, vel etiam in armis
 multum versatos, ad dignitates amplissimas, imo & equestrem, torque ac an-
 nulo aureo accepto, ordinem, quem vero virtute potius tueri, quam verbis,
 aut fumosis ostentare imaginibus placuit, rem bene gerendo ascendit. In-
 canabula ipsius Sudetes habent, non metallorum magis, quam ingeniorum
 fertiles, quæ, cælo soloque confirmata, non modo ad laboris omnis patien-
 tiam excitantur, ac artes manu exercent assidua, sed & ob res, vel solerter
 inventas, vel liberalia studia accurate culta, vel negotiationes pruderter insti-
 tutas, juxta & ob antiqui simplicisque illius candoris studium & amorem, ab
 omnibus magno semper in pretio habita sunt. Pater Christianus tuit, Scheibner
 bergentium, avus Theodosius, Elterlinensium Pastores, Sacerdotesque gra-
 vissimi, ab avus Petrus, Syndicus & Consul Annæbergensis, fama etiamnum
 bene curatæ patriæ florentissimus. Primus cum sua probitate ac eruditio-
 ne, qua montes ornavit suos, tum prole adeo feliciter genita & educata, no-
 bilissimus est: alter mense Januario anni millesimi sexcentissimi quadrage-
 simi secundi, cuius Decembri, quarto Nonarum, Divus Præsul noster lucem
 primam aspexit, ex terroribus ab hoste furioso illatis, occubuit; tertius, in-
 tegrum, ab anno millesimo quingentesimo sexagesimo secundo, quinquenni-
 um intra hæc subællia eruditus, Wittebergam concessit, omnique auctus di-
 sciplina ac honore domum rediit. Dies erat dominica cum Euphrosyna
 mater, Kreuseliarum gente nata, ac eo tempore, quo ære Campano ordien-
 dorum sacrorum causa signum dabatur, hunc filium enixa est, eo videlicet
 indicio, talem fore istum, qui religionem non curaturus tantum, sed & aliis
 magno cum successu esset traditurus. Et tu, Freiberga dilectissima, quan-
 do de dirissima, atrocissimaque illa Torstensohniana oppugnatione cogitas,
 tuum quoque eo tempore Lehmannum natum esse cogites, qui precibus
 suis, vigiliis, curisque perpetuis iis te liberaturus erat hostibus, abs quibus
 animarum petita salus erat, atque concussa. Nec ipsis, vel ob hoc, parenti-
 bus ea non poterat esse lætissima natiuitas, quod, cum antea, iteratis pe-
 regrini militis incursionibus, vexati, ac sedibus suis, ingenti cum fortunarum
 omnium detrimento, eiectione essent, perque silvas ac lacubula reptantes vitæ
 ipsi timuissent, nunc dato eo quasi genio tutelario, melius ac quietius habi-
 tare cœperint, domo eorum milite præsidario per Bulchium consobrinum,
 qui turmæ equitum præfectus erat, custodita. Tamen vero periculum ces-
 labat, tamen nec sensus ejus, nec ipsa calamitas sublata erant, quippe strag-
 ges ea latissime edita vim malorum tantam invexerat, quibus longum vix
 mederi posset. Facile igitur ex his conicere liceat, quam tenuia, quamque
 dura, in victu cultuque tenuissimo, Lehmanni fuerint initia, quæ tamen cum
 primi ordinis Patribus Hieronymo, Augustino ac aliis pluribus communia
 habuit, quos in re natos angustissima, virtus, quæ fortuna ipsa potentior
 est,

est, ejusque, Dei ope, insultus conculcat, summis admovit dignitatibus. Ut enim felicitas infelicitatis, sic infelicitas vicissim felicitatis mater jure appellabitur: quæ tantum abest, ut generosas labefactet mentes, ac opprimat, ut erigat potius, atque adversus omnes rerum adversarum conatum incitet. Quæ igitur parentes afflictissima aetate ista desperabant, ea sperabat Noster; nec tanta tamen, quanta Dei, quæ Christianorum fortuna est, ipsi providentia destinaverat. Ita enim Pater eum domi erudiebat suæ, ut, primis imbutus doctrinæ Christianæ capitibus, accurate eleganterque scribere & computare disceret, ac eam deinde artem, quæ quidem multis Montanorum nostrorum perutilis ac salutaris extitit, facitudo, vel rei domesticæ, vel etiam publicæ suam aliquando operam addiceret. Quo vero illud melius succederet, ejus aliquod ex lingvis, eruditis familiaribus, præfidium petere placuit: quas cum libasset Christianus, ipsarum quoque literarum dulcedinem inde percipiens, & Patri satisfecit optimo, & viam simul, per quam altiora longe adire posset, sedulo sibi munit. Objiciebant quædam rigidiores magistrifufflamina, qui liberale illud Laconica duritie excipiebant ingenium, eumque, qui sponte currebat sua, stimulis impellebant acerbioribus. Quod vero tamen ab studio eum non avertebat laudabili, tamen timidum ita reddidit, ut eo, nescio, an nævo, quem ipse ita dicebat, nec sine tamen omni emolumento, quod a multis sic vitis revocatus esset, laboraverit. Jam tum igitur auroræ istius, ex qua sol, qui nobis, eheu! occidit, proditurus erat, serenior nonnulla emicabat facies, suæque indoles magnitudinis non obscura præbebat indicia: hinc schola quærenda erat, in qua cresceret, publica; Chemnicensis autem proxime patebat, quam Seifridus, Philologus pariter ac Theologus moderabatur exquisitissimus: qui profectu ejus cognito, vix trêdecim natum annos, ac aliqua, ad quam tamen reliqui commilitones, ejus expertes, stupebant, Hebrææ lingvæ scientiam instructum, secundanis addidit. Ita vero hic institutum puer ingenius urgebat suum, ut instrumenta egregia compararet sibi, ac ceteris adultioribus exemplo esse posset: quos veluti superabat doctrina, vel pares certe habebat, ita etiam sic Præceptoribus se insinuabat fidelissimis, ut nemo illis esset carior. Sed animo cum satis bene prospectum esset, corpus si non eguit, tamen parum laurè sustentatum est, ac, ubi per somnum illud reficiendum erat, cum tumoto olidoque victoris ipsi servulo, id quod aliquoties ex eodem me audivisse memini, dormiendum fuit. Arrogant hic aures adolescentis delicatuli, qui lautiarum epularumque conquississimarum studiosissimi, cuticulam saltem curant suam, sed animum marcere, ac contabescere patiuntur, cujus non in dapibus & lecto molliculo, nec in somno ad multam faciem protracto, sed in labore, vigiliis, studiisque honestissimis opes sitæ sunt, ac pabula. Dira ista & pestilens aetatis adolescentis est felicitas, quæ ipse parentum intervertit, patrimoniam, sudore multo parva, dissipat, patriæ columina destruit, morbumque intertalem, qui per se lethalis est, & totum suo contagio gregem inficit, infectumque occidit. Factum vero est, ut Seifridus ex scholis ad sacra ecclesiæ ministeria evocaretur, ac Theodosius, frater natu major, Lipsiam adiret, quare Christiano suo consultum fore Pater credebatur, si una ipse irer, ac Thomam scholæ cum alumnis dedisset, literarum ibitrocinia deponeret. Ratum Deus illud habuit constitutum, suntque Præceptores assensu: qui cum plura in recessu eum habere, quam prima fronte promitteret, nec tralatitè eruditum,

D

ac

ac musicum esse, qui clara suavique modulatione ducere posset animos, vidissent, nihil in ipso ornando, amplificando, limandoque omiserunt. Cramerum vero, itemque Knüpperum licet experiretur sibi maxime propitios, Rappoltum tamen præcipue. tunc istius Lycei Conrectorem, secutus est, cujus summa simul cura scholis intenta erat sublimioribus, ac sacrosanctis tandem lectionibus adhibita, non quæ humana, sed Dei unius sunt, ita negotia administravit, uti & scriberet hujus promotura gloriam, & viros ejusdem studiosissimos in colonias quasi mitteret. Sufficiat in tot ejus discipulis Hornikius dicere, Ziegleros, Stegeros, Banzeros, Carpzovios, quorum, tametsi terræ mandata in cineres abierunt corpora, nomini ac famæ eruditi omnes assurgunt superstiti. Vixit crevitque cum istis Lehmannus, actuque primo illo satis feliciter absoluto, ad alterum sese accinxit, ac necessariorum, magistrorumque svasu, per quos cum lingvarum, tum disciplinarum quoque, quorum auxiliis in severioribus istis opus est, apparatus consecutus erat, illi Eiduum Juniarum in civibus academicis nomen suum protulit. Non cruda igitur ac male digesta in publicam istam lucem propellebat studia, sed bene matura, & talia, quibus, quasi fundamentis, moles ista, quam præceptores omine non perfunctorio præfagebant, ac ipse, non inani quadam ostentatione, sed sano ac sobrio argumento secum descripserat, tuto posset incumbere. Hic, si quem alium, Basilium præcipue Cæsareæ Cappadocum Episcopum, virum celeberrimum, ac ad summa omnis doctrinæ fastigia progressum, imitatus est, qui, cum Athenis, discendi causa, doctores adiret, primam ætatem Sapientiæ studiis aluit, a quibus animum ad rerum divinarum scientiam adduxit, magnisque spatiis ad metam ratione & judicio constitutam processit. Continuavit hic opem studiumque suum Rappoltus, accesserunt Thomasius, Alberti, Scherzerus, ac alia tanta nomina, quæ ætas ista certatim coluit, ac omnis posteritas dignis ad celum laudibus evehet. Quod vero dum publice isti lumen præferebant doctrinæ cupido, idem domi ipse secutus est, iisque, qui jam pridem e vivis excefferant, ducibus in subfidium vocatis, omnes fundos ingressus, res conquisivit, collegitque optimas, &, flosculis ex omnium hortis decerpitis, apparatus suum locupletiozem reddidit. Successit eo feliciter illud institutum, quod in contubernio esse licebat viri eruditissimi Godofredi Christiani Bosii, Vespertini apud Lipsienses Concionatoris, cujus omnibus arcanis admissus, vidit multa, multaque audivit, quæ aliis abstrusa sunt, & recondita. Sive enim literæ ad eruditos scribendæ, sive eorum excipiendi sermones, sive doctorum excerpta scripta, sive clarorum virorum mensura, in quibus omnis doctrinæ fontes magis, quam combibentium culullis exhauriebantur, convivia celebranda essent, Lehmannus, isque solus præsto fuit, deliciarum istarum factus particeps. Quod autem genus felicitatis quamvis vehementissime sibi gratularetur; arctamen dubitari poterat, illine plus, an huic profuerit, in cujus ita ministerium descenderat. Ac si verum dicere fas sit, nimium incumbere onus, animoque curato, corpus, cujus ille futuris sustinetur, multis laboribus fractum, ægre isti, doctrinæ nimis cupido, sufficiebat porro, quare periculum erat, ne utraqve pars ea labalceret. Omnia igitur tentata, unde aliquid accipi posset subsidii, quo sibi, Musisque, missa conditione ista, viveret: nihil autem, præter ingenium, inventum est, quod, ut carmen redderet, sollicitabat, Patronis dedicandum, quorum antea ope multorum jam paupertas erat sublevata.

Ne.

Neque illud, in eo pangendo veratiffimum, non respondebat feliciter, sed, qui solaretur Poetam inopem, nemo aderat: hinc ad Musicam confugebat, alterum fractæ fortunæ suæ præsidium, Cantoris, si pateret, atque admissus esset, munus apprehensus: sed & hoc ad irritum votum cecidit: quod pium equidem illud erat, ac moderatum, sed minus divino probatum Numini, Provinciæ enim longe excellentiori magna ista virtus erat debita; ac dum alia Deus, alia etiam homines, eaque diversa consilia incunt, felix ille solus est, qui, suis relictis rationibus, in ejus pedibus concedit sententiam, ejusque se totum permittit imperio, ac tantum felicitatis suæ autorem ac moderatorem sequitur. Ex eo vero tempore Wittebergam Lehmannus abire constituit; pervenit eo ipsi anni millesimi sexcentissimi sexagesimi quarti Calendis Julii, albo civium ab Sennerto adscribitur, ac domicilium sibi in ædibus, quas scholarum publicarum causa literarum studiosi juvenes frequentant, constituens, convictus communis beneficio usus est. Intruxerat ipsum pariter, ac Immanuellem, aliquo parer optimus viatico; quod tamen non usum adeo diuturnum collaturum videbatur, tantisper tamen sumptibus suppeditavit, donec alia, ex improvise, oblata esset conditio. Wendlerus enim, morum ac prudentiæ civilis doctor publicus, civis sui cum rescivisset tam virtutem, quam fortunam: amplectendam istam, hanc emendam statuit, quod vero ut fieret commodius, ad sobolem eum instituendam suam honesta ratione invitavit, imo pertraxit. Obscure ille haud ambigam sibi laudem peperit, hospitique tam benefici cura & commendatione adjutus, Patribus ita plerisque innotuit, ut de sinu eorumdem atque complexu esset, ipsique in studiis ac rebus ejus amplificandis conspirarent. Fuerunt enim adjutores excellentissimi & paratissimi Ostermannus, Strauchius, Kirchmaierus, Røhrenseus, o! nomen mihi exoptatissimum! Baumannus, Grünbergius, Møllerus; venerunt ad partes istas Calovius, Meisnerus, Qvenstedius, Deutschmannus, quorum ope & ductu in sacris adeo feliciter versatus est literis, ut omnia e fundamentis erueret suis, de controversiis recte judicaret, scrupulos, qui de rebus dubiis moveri possent, prudenter tolleret, quæ dogmata in primis inculcanda, quæque facies per omne ævum ecclesiæ fuisset, nosset optime, & quæ virtutis potissima esse cura videtur, sacundiæ magno judicio temperatæ crebra specimina ederet. Erat tandem in certamen prodeundum erudirum, atque in arena ipsa vis probe elimati ingenii periclitanda, cumque id primum intra velum factum esset, deinde publice, moderatoribus Røhrenseo atque Røfero de sobrietate & transitu exercitus dissertavit, ac re bene gesta, se & Candidatum, & Magistrum Sapientiæ dignissimum probavit. Hactenus Lehmannus in scholis conspectus est; nunc fructus ibidem reconditi publice proferendi erant; hinc aliam, quæ cum per triennium vixerat, Matrem istam valere justit: hæc votum reddidit voto, atque acclamavit illud, ut felix abiret, omni que dignitate ac honore ornatus felicissimus reverteretur olim, arduosque Doctoris titulos, tanquam pietatis auctoramentum, capesseret. Sic tertia nunc ferries ordinanda erat, quæ media tcholas inter esset, ac munera publica, sed tamen honorata satis, ac eo nomine salubris, quod tunc etiam instrumenta, quibus allevatus ad summa adspirare quævis posset, plura acquisita sunt. Domi datur apud venerabilem parentem aliquod respirandi spatium; idcirco sacri partim sermones habiti, partim studia academica resumta, partim patroni & amici quæsitum sunt, per quos in pleno laudis proposito confirmaretur. Pri-

mus se ipsi, per Olftermannum conciliatus, Zimmermannus obtulit, Milenensium Præsul eruditissimus, qui liberali eum stipendio invitatum, nullum alium in finem domi suæ aluit, quam ut cum ipso eruditos de variis rebus sermones cæderet, perque forulos bibliothecæ, tam locupletissimæ, quam pretii maximi, versaretur, ac ea, quæ ad rem facerent, enotaret. Divinitus hæc proficiendi oblata Lehmanno erat occasio, nemoque ea, tam bene, ac ipse, qui cum Lipsiæ antea, tum & Wittebergæ in ejusmodi areolis multum temporis atque sudoris impenderat, poterat uti: qui in eo secessu studiis se asserebat penitus, inque ipso laborem, quietem, vigiliamque, imo etiam somnum reponebat. Eruebat, quod tam Patroni esset, quam suum, sibi æque ac isti prospiciebat; ad eum gloria, ad nostrum acti laboris commoda permulta redundabant, cum aliis olim communicanda; iste in publicum dabat, quæ lucem expectabant; hic plura longe, quæ erant solertia, premebat, ac vere sua esse sibi persuadebat. Veniam dabit, Auditores, si Liebios, Petschios, Molerosque hic revocem, qui nostri una felicitatem participabant, quique ibi in has coierant leges, ut caput doctrinæ sanctioris controversum proponerent, sententias conterrent, dissentiendo disceptarent, ac tandem litem hanc amicissimam judicio & auctoritati Zimmermanni dirimendam relinquere, Nihil itaque librorum, nihil controversiarum, nihil tam vetustum, tamque recens erat, quin illud exacte cognovisset: quare, num temere a multis jam pridem judicatum fuerit; Lehmannum, qualis, & quantus fuit, talem in Zimmermanni contubernio factum esse, imo palmam ipsi dubiam fecisse, non dicam præripuisse? vos ipsi judicabitis. Tempus erat, ut studii hujus ac industriæ ratio ipsi Senatui ecclesiastico innotesceret gravissimo, ac ipse iusto pioque ritu provinciam sibi demandandam peteret. Admissus igitur est humanissime, auditus, perspectus, ac ita placuit, ad quæsitæ omnia accurate ac nervose respondens, ut dignissimis sacri ministerii candidatis adscriberetur. Quartum itaque nunc quasi immutatus apparet nobis Lehmannus; breve enim illud fuit spatium, quo eo se gessit habitu; neminem equidem prennavit ambitiose, aut abjecte, sed nec spe tamen & expectatione longa clusus est. Anno enim vertente cum parens gravis senio æque ac meritis vicariam posceret opem, ad alium neminem, quam ad nostrum itum est; qui eum in finem natum se educatumque esse ratus, ut hanc genitori gratiam redderet, illud, quicquid a Principe, vel ab his, qui ejus loco agunt, Processibus amplissimis sibi decretum esset oneris, æquo animo subit. Velut igitur fessum apes regem suum sublevant, ac, si volare nequeat, paratæ succollant; ita & Noster humeros suos patri, senio ac multis ærumnis connecto, libenter substituit, eumque, fasce levatum suo, isti asseruit quieti, quam ipse post quinqvaginata & quatuor fere annos appetebat anxie. Ipso natali vicissimo octavo sacro Drefenæ muneri initiatus est; accessit ad illud pridie Eridium Decembrium, ac in re tenui, quæ erat contentus, felicitatem existimavit hanc summam, bene de patre merendo, tolerare, quibus prope callum obduserat, angustias. Sed post aliquot annos ad majora eum rerum initia duxerunt fata; Annæberga enim decus illud expectabat, Lehmannum, tanquam Æculapium, jure postliminii, ut ejus ministerio salva esset urbs inclutissima, & rebus suis mederetur, sibi exposcens. Atque hic ad obsequij laudem erectus, paruit, & tanquam per quinqvennis stipendia sua facturus esset, primo Scheibenbergæ, cum patri succenturiatus esset, exacto, alterum Diaconus

An.

Annæbergæ, tertium Archidiaconus ibidem ita conlecit, ut, tametsi latere vellet, ipsius tamen merita & virtus in obscuro haud esse possent. Deceſerat ſua ſtatione Kiihnius, & omnia eo tendebant conſilia, ut, qvi mitis ingenii paſtor eſſet, ac placidi, gregi ſufficeretur; quodqve & hoc in eruditione maxima teſtatum Lehmannus fecerat. ipſi nihil tale cogitanti eadem decreta eſt. Conſpiraverant Patrum ſententiæ, volebat eum Princeps Antifiſitem; ſolus ipſe refragabatur, cui vix tandem, ut illud de ſe eſſatum ſuſciperet, perſuafum eſt. Suſcepit tamen partes illas, at non niſi trepide & cunctanter: ſed eam, quam de ipſo ſibi ſpem fecerant omnes, ita implevit cumulati, ac ſuſtentavit, ut eum ad has natum, non uſu formatum eſſe, quisqve aſſereret. Rara hæc ipſi tunc felicitas contigit, ut patrem ſimul ac ſocerum, quem pari amore proſequebatur, ſacerdotes ejus haberet diœceſeos, cui præerat: eoſqve nihil pudebat filium ac generum ſalutare, rogare, adherere in conſilium, ipſiusqve amica expedire juſſa; ipſe autem, cum Præſulem ageret, ac Ephorum, non tamen obſeqvii ac pietatis obliſcebat ſuæ, ſed utramqve ſic perſonam miſcebat ac temperabat, ut cum integra eſſet reverentia, tum autoritas. Quanta vero iſtarum neceſſitudinum, tanta & reliqvorum omnium, quos cum ipſo vel munerum, vel aliorum negotiorum ratio conglutinaverat, facta eſt conjunctio: revivifcebant hoc tam placido & vivido capite membra, coaleſcebant ſine ſuſo amicitia, &, vel teſte Nomenclatore Lehmanniano, qvi non niſi cum ſale amores ſpargit, amare ac amari, colere atqve coli, omnibusqve invicem officiis contendere, in conſuetudinem abierat. In duodecimum hæc vita annum continuata erat, ac diutiſſime illius duratura videbatur voluptatis innocentiffimæ fruitio: ſed quamprimum Roberi morte Freiberga dolere cœperat, Annæberga item ſibi timuit, ne & ipſa illætabilem proxime audiret nuntium, qvi Lehmannum ſibi adimeret. Neqve in diem fuit, quod timebatur; rumores primum ea de re ſerebantur incerti; poſtea hæc certior cognita eſt; demum vero ubi deſideria ſua Freiberga expoluſit, quid iſti animi fuiſſe ſtatuas? quæ in oculis geſtabat eum, & ex animo carum habebat. Niſi pietatis lex indignationem cohibuiſſet, matri ſuſcenſuiſſet filia; ſed ab hac ad luſtum ea converſa, omnem ejus in lacrymas vim effudit. Quamdiu illius frui conſpectu licuit, domi adhuc iſtæ continebantur, ſed ubi ſerio rem agi, eumqve ad abitum ſuum accingi, qvin abeuntem jam vidit, omnis ſubito advolavit ætas, aliiqve manus, alii brachia, alii ſobolem amplexi, aliquid commodi ſe naſturos arbitrati ſunt: ac Jobinus, Jure conſultus celeberrimus, Lehmanno amiciffimus, cum omnium nomine verba feciſſet, & gratam mentem meritiqve memoriam profeſſus eſſet, univerſi demum hymnos orſi ſunt pios, ac Virum utrinqve tantopere cupitum, Freibergæ, ſopito amoris certamine, conceſſerunt. Sed utraqve urbs ſua, unde erigi poſſet, invenit ſolatia; iſta Gœztium cooptavit Summe reverendum, qvi cum unius Lehmanni iſiſtaret veſtigiiſ, Lehmannum reddidit: ipſe vero cum nihil hic de inſtituto priſtino mutaret, quæ ſauſcia & proſtrata fuerant, brevi tempore in melius reſtituit. Dimanaverat itaqve lucis tantæ lama non minus ad exteros, tantumqve ejus fruendæ deſiderium effecerat, ut & principes maximi ea uti vellet: ſed vicit iſtorum patriæ amor ſtudia; & ipſe, qvi ſuo contentus eſſe poterat, iſta læcile aliis fruenda permittebat, quæ per ſe eqvidem ſatis magna & ſplendida ſunt, haud ſemper tamen tuta & fida eſſe conſeſvere. Et quidiſ, quæ maxima ſunt, eundem expectaviſſent? Sed cum tanta Lehmanni eſſet moderatio, ut ne per ſomnum quidem de his cogitaret, quid multa ea de re dicere attineat? quippe vel hoc ægre impetratum, ut Doctõris Theologi ti-

E

tulos

tulos, quos Witteberga alumno dedit suo, ac Patres ipsiad unum omnes gratulati sunt solennissime, admitteret. Miretur ille hanc ejus felicitatem cui nec vita, nec mores, nec vultus ipse fatis fuere cogniti: sed qui propius cum ipso fuit, ac mente omnia intuitus est, eundem hac non florere non potuisse perpetuo, ultro affirmabit. Si formæ tacita quædam commendatio est, per eam ipse jam fuit commendatissimus; iusta erat statura, erectum corpus, concinna membrorum dispositio, vultus ingenuus, os castum, oculi excitati, frons aperta, ac genarum gentilitia quædam, quæ vix mortuum destituit, verrecundi amœniqve ruboris sva vitas. Fieri solet, ut quandoqve pulchro in corpore animus habitet pessimus, qui isto, tanquam mancipio utatur abjectissimo, ejusqve ad omnem libidinem ministerium applicer: sed par fuit animo hic corpus, animus corpori, qui huic nihil præcepit, quin pulchrum esset, quin honestum, quin arduum magnumqve, ac aliquid solidioris, vel privatim, vel publice, præstaret emolumenti. Scripsit nunc eleganter manus, nunc penicillum tractavit, nunc radium, aut instrumentum aliquod musicum: si seria magis vellet, ad poesin accensus est, aliasqve epigramma aliquod fudit, alias, quis autem in tantis illud sperasset occupationibus? carmen longius, quæ quidem si dispersa essent collecta, non iustum magis, quam utile & elegantissimum volumen effectura videantur. Ac nescio, utrum ingenii potius felicitatem, an iudicii gravitatem hic ego prædicem? utroqve plurimum valuit, ac utriusqve conjunctæ vires quid non tentarunt, atqve expediterunt insigniter, officiis mutuo sibi respondentibus? Accedebat simul ad partes memoriæ stupenda ista alacritas, quæ five aliquid arripiendum, five fideliter custodiendum, five integrum reddendum esset, non cessavit, non hæsitavit, sed aditit semper, ac, istis suppetias ferentibus, plura sæpe, quam acceperat, reddidit. Inde contigit, ut, five in corona, five ex suggestu loqueretur sacro, beata quædam copia circumflueret: quamqve cum ipsa excellens ea pronuntiatio juvaret, nunquam eum locutum esse auditores piguit, sæpius autem loqui desiisse. Audiamus ea de re magni ejus in re literaria Dictatoris Schurzfleischii iudicium, qui, cum perinvitus alioqui symbolum inter gratulaturos dargi tuum, tunc Lehmanno, Doctore recens creato, magistratum gerens academicum, promptus, me rogante, stansqve uno pede, Musa adspirante diviniore hoc fundebat:

*Primus honor pietas, sacri monumenta laboris
Pescit, & has laudes candida Musa canis.
Illa tibi longæ producit tempora vitæ,
Doctrina studiis semper amata tuis,
Plandit turba frequens, resonat concentibus æther,
Euselie placidos ducit & ipsa choros,
Purus, ait, cultus mentis, vox dulcior Hybla,
Munera Lehmanno deliciæqve sacra,
O! igitur nostra discedant nubila celo,
Doctore veniant secula fausta novo.*

Si quandoqve persona illa severior exuenda, & familiaris honoris, ac amicitia causa, vivendum fuit cum aliis, nec tum ea ingenii lingvæqve exaruit fecunditas, aut sterilior facta est: noverat enim se hominem esse, non saxum, aut statuam ficulneam; noverat etiam, quantum amicis, quantumq; conviviiis, sine aliqvo autoritatis dandum esset dispendio, Jucundus erat, sine scurrilitate; disertus, non dicax; &, si vel ex novis, vel ex antiquioribus, quorum custos erat solertissimus, aliquid promeret, ita se gerebat, uti & oblectaret, & emenda-

ret

ret, & qvi adferant, vel hilariores, vel meliores, vel etiam doctiores ab illis sibi viderentur. Conciliavit ea ipsi vivendi ratio amicos non paucos; eoque ipsum minus, Annæbergam cum Freiberga commutatam esse, pœnituit, quod eorum conciliandorum melior hic oblata esset occasio. Ac melius ageretur cum hominibus, si in retinendis, quam parandis illis, magis studiosi forent: idem namque hic accidit sæpe, quod in pecunia, jucundiusque longe acquiruntur, quam possidentur: sed Lehmannus qvi semel amavit, semper amavit: ac ejus item nec ambulatoria, nec desultoria amicitia exiit. Fuerunt in istis Heroes illustrissimi, Viri munerum ac meritorum sanctitate gravissimi: nec eos se interiores, si modo boni essent, candidi, atque ad genium ipsius erecti, unquam aspernatus est, illud Minuti recordatus: *amicitiam patres semper aut accipere, aut facere.* Vobis, Auditores, de illis constat, quare non opus tam sacra allegare nunc nomina: si quis vero nominandus, Samuel Benedictus nominetur Carpovius, summus ille Theologus, qvi juvenis juveni adjunctus Lipsiæ, nunquam deinde, nisi mortuus, eum destituit. His itaque rebus Lehmannus publice omnino beatus habitus est; ac aliis id ipsum, quanquam paucis, accidisse videmus: sed multi horum foris incluti, domestica infelicitate, quod minns cauti felicesque patres fuerunt familias, existimationem suam perdidit. Longe autem benignius ipse fatum habuit, neque in isto ejus hæsitavit felicitas. Convenit in manum illius d, IV Novar. Octobris, anni MDCLXXV, Anna Rosina, annos vix nata quindecim, Viri perquam reverendi, Davidis Coleri, Schwarzenbergensium Pastoris filia natu maxima, in qua virgine virtus, ac præmatura quædam regundæ domus peritia ætatem supplebant. Nihil ea melius fuit, nihil sanctius, nihil ad omnem mariti optimi fortunam bene tolerandam accommodatius: quare sive ad votum res succederet, sive asperiora ingruerent, sive pestilens etiam morbus salutem infestaret publicam, domosque destrueret ipsas, ac omnes periculis exponeret, eodem ipsa in maritum fuit animo. Abeuntem abte ad lectos ferales precibus ac pharmacis munit, reversum ab morituris, vel mortuis, blande, ac eo magis, quod tunc maxime trepidare atque angi videbatur, solatijs suis atque verbis efficacibus erexit. Alios inopia medicamentorum, ipsum vero eorundem prope tunc perdebat copia; contrahebatur ex nimio istorum usu, qvitamen non supervaneus, tempore tam periculoso, putabatur, morbus cum sudore multo langvidus, atque tabificus; quodque ipsa illo difficilius erat curatio, ultima omnia metuebantur; sed & iste, sola Dei clementia, temperamenti bonitate, atque uxoris tam fidelis sollicitudine superatus est. Novies hæc ipsum patrem fecit, vel eo etiam nomine beatum, quod, cum geminam extulisset prolem, reliquam stirpem, summæ eruditionis laude, ac munerum splendidissimorum dignitate florentem, auspiciatissimisque junctam matrimonijs habuit. Christianum Ehrenfridum Artis salutaris Doctorem, ac Archiatrum copiarum Saxonicarum in Morinis stipendia merentium castrensem, vidit: Davidem Theodosium Professore Poësis Academiæ Wittebergensis publicum vidit: Christianum Gortlobium causarum Patronum solertissimum exercitatissimumque vidit. Johannam Rosinam M. Paulus Christianus Hilcherus, SS. Theologiæ Baccalaureus, ac ejus, quæ trans Albim sita est, Dresdæ Pastor, Christianam Reginam Johannes Georgius Steinmezius, Senator, Prætorque Freibergensis, & Quæstura Grillenburgensis uno die domum duxerunt suam, Euphrosynen Magdalenam M. Georgius Albinus Platnerus, ad Divi Jacobi hujus urbis ædem, Pastor, Mariamque Sophiam Christianus Fridericus Wilischius, tunc Scholæ Annæbergensis Rector, post Gymna-

ſii Altenburgenſis illuſtris Director, ac deinde Concionator ibidem aulicus, nunc SS. Theologiae Licentiatuſ, atque Soceri beati Vicarius digniſſimus, Viri omni mea laude majores, conjuges ſibi expetierunt votis juſtiſſimis, & conſecuti ſunt. Acceſſit per Hiſſcheriam, mira Dei ope, optime conſtitutam, multique roboratam ſurculis præſtantiſſimis familiam progendorum, Hilneriorum & Werchaviorum Sacerdotum reverendorum, par nobiliſſimum: &, ſi numerum ineamuſ nepotum exoptatiſſimorum, ſeptem mares, femellaſque quatuordecim amplexuſ eſt, quibus tandem & pronepoſ accenſendū. quaſi ultimum, in quo tam magni Parentiſ, Avi A raviſque ſpeſ & gaudia acquieſcerent, ſupplementum. En! igitur felicitateſ Lehmanni, carptim modo ac breviter, tamen ſatis multa dixiſſe videri poſſim, expoſitaſ, plureſ, ſi vel non inqviras, ſponte ſe ſubjiciunt: quæ veluti a Deo placato, & ſavente, procuratæ, ita pietatiſ, induſtriæ, fidei, candoriſ, & obſeqvii, quod parentibuſ olim conſtantiſſime probaverat, præmia fuerunt certiſſima. Non equidem ignarus ſum, ac mecum jam ante peregi, quid hoc loco, quid eadem prædicanti, poſſit objici: ſenem eum factum eſſe, viribuſ deſectum, fratribuſ, ſororibuſ, genero, uxore ac proliſ dilectiſſimæ parte, collegiſ, amiſiſque prope omnibuſ fuiſſe deſtitutum; Sed quid ea, qui reſ perpendit humanuſ, accuſet? aut qui infeliciorem ſic Lehmannuſ reddidit eſſe. planum ſatis faciat? Senex factuſ eſt, fateor, ac ita quidem, ut, aliqvod vitæ incrementum addi poſſet, ne ipſe quidem crederet: ſed quovotū quiviſque eſt, qui non optet conſentire? Quid igitur labiſ alicujuſ arguere ſenectuteſ, qui iſta reſponderet, ac vota damnare ſua ipſe, audeat? Romanuſ olim de ponte ſeneſ deſeciſſe, Ceoſ circuituſ iis dediſſe, Scythas ferro interemiſſe, fama eſt: ſed ſerino, non humano ritu: At quiviſ vireſ ita imminuſ audivit Lehmanni, ut langveret otioſuſ, aut aliis ſua curanda negotia committeret? Vetus opinio tenuit ſexageſimo ætateſ hominiſ anno exigi, atque tunc non paulatim hebeſcere vigoreſ, ſed labi præcipiteſ, penituſque extingvi: ſed ne octogenario quidem Lehmanno illud accidit, ut præſentia animi ſpirituſque deſtitutuſ robuſ illud virile amiſſe videretur. Titubant ſeneſ ac tremunt; ipſe erectuſ ac ſine ſcipione inſeſſe: moroſi multi ſunt; ipſe blanduſ & affabiſ; ſunt obliſioſi; ipſe & ſenex in numeroſo habuit memoriã; ſunt cunctatoſ; non dormituſ inquit, niſi penſum abſolviſſet diurnuſ: at ægrotavit; ſed ſemper aliqvid vita dignuſ fecit: non conſonatuſ eſt; at qui hæc non ſenectutiſ culpa eſt, quod idem ſæpe juvenibuſ uſu venit; nec tamen tacuit. Senex fuit Lehmannuſ; ejuſ vero ſenectutiſ neminem pœnituit, quod ea quaſi communis theſauruſ erat, ac penuſ reruſ in exhausta, quã ſoluſ tere ipſe, præterque eum nemo, noſſe poterat. Et cujuſ tam conſtantuſ quãvã aut firma fuit felicituſ, quã labecula aliqva adperſa ſit? Dei iſta, non hominuſ vita; ſed diviſa tamen in homine virtutiſ, & ea, quæ ad verſa videntur in ſecunda convertere, & quaſi fortunæ ipſi imperare poſſe. Amiſit fratreſ clariffimoſ, ſoreſque optimaſ; ſed Deuſ id volebat, cui parenduſ erat, quivque omnium ſibi amoreſ vindicat: generuſ exultit nobiliſſimuſ, viditque filiam viduã; ille autem optime præparatuſ obibat; hæc ea eſſe debebat, quæ Patrem ſublevaret ſolitariuſ, & tamen, eodem celoſ reddito, reſ ſuaſ ſecundis votis repararet, eiqve qui alter ab eo fuerat, quaſi teſtamenti tabuliſ legaretur; uxoreſ deſideratiſſimã ſenex, mœrore affectuſ maximo, ſepeliit; hoc humanitatiſ erat, ſed ipſe ſimul illatuſ celoſ, cum ea tamen verſatuſ eſt. At filioſ excellentiſſimoſ peregre mortuoſ cum cognoviſſet, cumque Platerniam ſuã mori vidiſſet, orbitateſ hanc deſievit miſerabiliter; nec flere tamen infelicitatiſ argumentuſ eſt; atque hanc etiam portionem ſibi non ademtam credebat, ſed
a Deo,

a Deo, a quo affervaretur, aliquando reddendam; atque istis hora quasi prima quies sua indicta erat, ipso ad duodecimam ludante, laboresque omnes exhauriente. Amicis extinctis solus relictus erat; num vero sine amico esse possit, quem Deus amat, quem pauculis annis minores familiarissime diligunt, quemque juniores, imo omnes, tanquam Patrem communem, colunt, ac venerantur? Ac demum undecies vidit fratrum repetita sepulchra; triumphus & his decretus erat; his laurus in cœtu illo, qui sine timore ac certamine agit, sumenda erat; istis itaque abeundum fuit, ipsi manendum, donec summus ille, impletis omnibus stipendiis, imperator missionem honestam concederet.

Per omnem vero vitam felicissimus sibi L. Corn. Sylla visus erat, atque ex eo rerum successu cognomen sibi sumserat: unum deinde ad felicitatem sibi consummatam desuisse putabat, quod non ipse, sed Qu. Catulus, Jovis atque Apollinis cultorum triginta statuas, e Ponto translatas, in Capitolio dedicasset; tandem vero ante obitum neminem, ac funera suprema, beatum dicendum esse, a vermicibus arrosus exesusque, ac turpi & miserabili fato consumtus, declaravit. Ita nimirum cum iis agit, qui omnia temere perpetrant, nec in animo, Deoque, felicitatis veræ modum constituunt, quæ certe piorum tantum est, ac, istis erecta radicibus, ne in morte quidem ipsa tollitur. Atque hunc, qui ita cum Deo & virtute vivit, ac bene tandem præparatus, Deique plenus vitam deletrit caducam, si quis felicem tantum appelleret, minus certe dixisse videatur? Romulum, ferunt, a Julio Proculo, cum, ad Capræ paludem exercitum lustraturus, ex hominum conspectu, ad superos, si credere fas est, abiisset, augustiore forma in eo itinere visum esse: ego vero, quando, post tam pulchram beatamque vitam, obitum Lehmanni cogito, non possum eum non Augustum citare, istoque spurio, ac vano homine longe Augustiorem, Gaudeant titulis suis Principes, eosque jure meritoque obrineant; si vero, quod Dio Cassius, atque ex eo Xiphilinus habet; Augustum nuncupatum esse, qui hominis naturam excessisset, & quod sanctum præterea ac honore foret dignissimum, adeptus esset, cum vero convenit: cum nostro præcipue, tum iis omnibus, qui paritate de statione decesserunt sua, cœlique gloriam obrinuerant sacratissimam, nomen illud haud inique imponetur. Dum vero Te, Auguste Lehmanne, Deo mentibusque beatis redditum mihi propono, neque in te, neque in manes tuos, si, quemadmodum in felicitate ista mortalis esse desieris, atque ea, quæ nunc colis, occupaveris, templa augustissima, nunc indicem, peccaturus ego mihi videar. Nunquam vero tu ita, donec inter nos vixisti, adhæcisti mundo, ut cœlo tibi esset potior; illum enim valere jubebas, hoc spectabas: imo, velut radii solis, per terras sparsi, cum ex cœlo, tum in cœlo sunt; sic mens tua, quanquam hic esse videbatur, tamen humiliora ista, tanquam quisquillas intuita, non autem amplexa est, suas unice, unde venerat, secuta origines. Repetere hic liceat, quod in ore, corde profectum, Divus Pater, tanquam suum, habebat semper, amicisque recordationis ergo inculcabat: *Vita mihi Christus, mors lucrum, cætera nuga!* Cujus quidem dicti sensum Chrysoctomi, celestissimi concionatoris, verbis, cum paulo ante fatalem sibi morbum, Sacrarum literarum perantiquo codici videram, varia per bellum illud triennale tata experto, & in quo nomina sua venerabilia Lutherus, Cruciger, Bugenhagius, ac alii magni religionis assertores, conscripserant, ipse quoque focis illis dignissimus, calculum suum daret, ita elocutus est: *Ad huncetiam modum, inveniens, se habebat Paulus: mihi vivere Christus, Si meam vestigas vitam; ILLE EST, ET MORI LUCRUM; cur? quoniam major mihi illius notitia erit, & familiaris cum ipso versabor. Quare? hoc nihil aliud est, quam moriendo ad vitam pervenire.* Sic tota ipsius vita per petua mortis fuit commentatio, perpetuaque de Christo, vita sua, meditatio, quem vivit, quem moriens, salvus item ac ægrotis arctissime tenuit. Neque enim

eum ego satis piū ac felicem iudico, qvī omnem mortis, dum firmus valensqve est, cogitationem abjicit, nec ante, qvam prænuncius ejus, morbus appareat, de ipsa admoneri vult. Vincenti prius sunt terrores ejus, aculeiqve obruendū, qvam ingruat: qvo, si mori tandem contingat, omnis jam ejus sentina amaritiesqve exhausta sit, ac ipsa in morte haud aliud qvīcqvam, atqve futuræ vitæ dulcedo, prægustetur. Nec opprimit talem, sive ex insidiis veniat mors, sive apertam vim adhibeat, justaqve contendat acie: ad istas enim nunqvam non acutus est, & providus: ad hanc autem, ab armis illis divinioribus, nec hostili potentia perumpendis, instructus, validus satis est, omnibusqve adversariis robustior. Ita Lehmannum omni ætate morbi tentarunt, ac sæpe cum periculo; sed, qvæ nobis nostræqve eum salutī servatū voluit, cura divina & providentia, dysenteria medebatur, ex qva puer laborabat, anteqvam paternas aedes excederet; hæc, cum peregre studiorum causa versaretur, ne sinistra aliquid valerudini, tametsi non adeo firma esset, expeteret, illud effecit; fluens illa pestilentis mali contagium, ne noceret, cohibuit, atqve timore medicamentisqve ac sudoribus emaciatum corpus erexit; hæc etiam capitis dolores lancinantes, & prope continui, ad animum ne penetrarent, medelam adhibuit. Unus circa senium notior reliquus erat, nec mitior tamen, aut clementior, morbus, qvī, ex calculi natus laboribus, omnes aliquoties vires nervosqve ita, ut ipsa fatalis migrandi necessitas incumbere videretur, prosternebat, id quod vere primo anni millesimi septingentesimi duodecimi præcipue factum esse, recordamur. Sed & tunc, aut per naturam insita vis, aut preces prævaluerunt nostræ curatissimæ, quod ex lento isto servatus malo, nobisqve inter gratulationes mutuas felicesqve acclamationes restitutus est. Sive autem subito ille vitæ melioris janitor ingruere, sive lento etiam gradu adrepere vellet, perinde Lehmannus habebat: nisi forte prius illud maluit, imperatoria qvæsi, in suggestu ipso, morte detunctorus, qvæ Nicolaus olim Hausmannus Freibergæ, & Wolfgangus Stolbergus Annæbergæ, quibus ille post intervallum successerat, ad concionem beatorum translari fuerant. Quod certe alii timent, ac formidant cogitare, ne fortasse lata ipsi ante diem accerlant sua, ille jam pridem expedit sollicitè: vasa enim collegit mature, iter præparavit, tabulas condidit, vitæ rationes consignavit, dormitorium construxit, monumentum & signa, qvæ illud monstrarent, ex ære conflari sculpiqve jussit, sed ita ut Deo O.M. vitæ pariter ac mortis arbitrium relinqueret. Illud autem, seu bene valeret, seu morbis etiam pertentaretur, in votis unice habuit, ut hoc sibi Numen daret præpotens atqve propitium, ne tempus illud incideret, qvo per virium infirmitatem, aut ab studio ac opere suo sibi cessandum, aut sine fructu vitæ, qvam vitam non existimabat, vivendum foret. Levavit, Auguste Senex, cura ista Herus te tuus, cui ultra dimidium seculi, qvæ etiam tibi publice juba, ante hoc quadriennium, & quod excurrit, gratulati sumus, quid? quod per omnem vitam, qvam dederas fidem, exactè exsolvisse. Qualiber enim, qvam superasti diem, sui laboris documenta edidit; nec tempus, qvo lectulo affixus eras, te istis liberavit omnibus; cum vis morbi maxime incumberet, finem vitæ impostura, operæ tamen nondum tu finem imponebas, Theologum quoque itantem mori oportere innuens. Qvamdiu suum manus officium fecit, ipse Lehmannus adfuit; donec ad mensam, ejus faciendi causa assidere, & scribere necessaria licuit, assedit, & scripsit; cum tremula id ipsū renueret dextra, animus excubari potuit, qvī paratus immotusqve omnia acri adhuc iudicio ab origine causisqve primis repetebat, discernerebat, expendebat, ac sine hæsitacione responsa edebat luculentissima. Audio, inqvies. Virum, qvī morborum, mortisqve adeo ipsius, diu satis, vel contempsit, vel elusit intulit, sed quisnam demum subegerit illum casus, audiam. Adventarant anni

supe-

superioris calendæ Junia, ad Nonas Idusque procedebat mensis, simulque familiaris ille aderat calculorum dolor, qui primum, sine tamen alicujus periculi formidine vellicabat viscera; sed ille, tanquam in occulto latens, cuniculos agebat, machinas struebat, aliosque in subsidium ciebat morbos, quorum conjunctis opibus atque copiis, aditu semel patetfacto, per rumpebat, tamque sacram, atque tot virtutibus ac meritis communitam acerrime vitam oppugnabat. Accesserat etiam cum istis lenta quædam febricula, quæ siti accensa, omnis prope cibi restinguebat appetentiam, somnum intringebat, coarctabat, ac vanis etiam ingratissimisque turbabat imaginibus, languorem, sudore nocturno manante, inferebat, ac, si quid induciaræ quietis concessisset, tamen vehementius instabat postea, & quicquid virium supererat, carpebat, paulatim ac depascebat. Ita enim non repente corpus, præstantissimum mentis illius domicilium, destruendum, atque rumpendum, sed temporis successu labefactandum, atque ab eodem, qui ante construxerat, ut sponte sine dolore nimio, tanquam maturum, collaberetur, sensim dissolvendum erat. Quoties igitur vota exaudiebat suorum, vitam atque incolunitatem ipsius poscentium; *quid ita Numen, inquit, caeleste fatigare precibus velitis, nihil certe profecturis? Satis mihi tum vitæ, tum beneficiorum divinorum est; quicquid agendum fuit, Dei jam benignitate ad finem venit, quid restat? quam ut clausula his imponatur, si Deo ita visum sit, negotiis, egoque, in hoc theatro omnibus partibus bene peractis, letum illud audiam: plaudite! Dissolvi cupio!* Ita ille, tamen si longinquus ac insuperabilis morbus erat, nec dixit quicquam, nec fecit, quod vitæ antea lætæ laudes & constantiam posset imminuere; & quo propior fini erat, eo magis, per calamitates sensiumque corroborata virtus emicuit, quæ morbis tandem, atque morti ipsi, illudere ausa est, Contemnit alius mortem, quia desperat; alius, quia mens bene conscia ipsum erigit; alius, quia non male secum actum iri, sed longe meliorem se manere vitam, persuasum habet. Impie iste obstinatus est; alter vera ignorat solatia; tertius omne Christi meritum, omniaque ipsius nascentis, patientis, morientisque, nobis legata munera fide amplexus, palmam obtineri, quibus stipatus, in morte vitam, inque sepulchro cælum ipsum invenit. Hæc etiam dum lingua labiisque quicquam valuit, docuit Lehmannus, hæc summa ipsius fuit sapientia, quæ eum spirantem adhuc sustentavit atque solata est, expirantemque augustissimis cæli sedibus intulit. Illuxerat ille, qui quintus erat Calendarum Novembrium dies nobis sanctissimus, qui gaudia, qui delicias, qui caput nostrum, qui currus Israelis, ejusque abstulit equites: & Lehmannus non ignorabat, eundem se ultimum acturum, non vero exacturum esse; sed tamen solito esse videbatur hilarior. Curis enim omnibus antea sese liberaverat. Ecclesiæ, Civitati, Familiæ, Cognatis, Proceribus, Patribus, Collegis, Amicis atque Clientibus, vota pro iisdem spiritu ardentissimo nuncupans, consulerat: munera enim curabat gener maxime reverendus, ac ipse, Deo unice relictus, immensa ista, ad quæ nunc accessurus esset, gaudia prospectabat. Interveniebat lætæ huic ac tacite mentis intentioni collega exoptatissimus, qui & ipse infocrietatem admittens, alloquii animam, quam mysteriis paulo ante expiaverat, confirmabat ipsius, atque cum tempus esse putaret, quasi ultimum videret, antiquum illud vale! acclamans, abibat. Sed nunc, Divus noster, Augustusque Lehmannus solus, inquit, ero: nec solus tamen erat, quod Deus ad latus affidebat ipse, quo jubente animam derepente agere cœpit, & sobole, generoque, qui id futurum conjecerat, convocatis, placidissime reddidit, inque sua principia resolutus est. Ea igitur tanta vita fuit viri, hæc morsejus: & quid mortem eam dixero commutationem, ex qua ipsa consecuta est æternitas? Nunc vere ipse vivere cœpit, dum vivere desist; nunc depositis corporis senio affecti exuviis, divinum illud augustumque in Patre nostro decus coruscet, quod in omnibus istis Doctoribus, qui æque ac iste, Deo soli

addicti fuerunt, renovatur, Nunc, postquam e vita, tanquam e specula sacra, dimissus est, omnes laborum vigiliarumque abtergit molestias, eoque, qui agno proprius perpetuusque habitus est, amictus, hygnos concinit. quorum nostra nec capax vita est, nec sensum verbis idoneis potest reddere. Et quanto quidem inter nos, rebus bene gestis, aliis praestitit; tanto nunc ad eundem accedit propius, fruendoque, quae caeli sint praemia, quamque queta ibi ac stabili eorundem possessio, intelligit. Chrysisippus, Philolophus ille excellentissimus, cum vim se virtutis tenere omnem crederet, firmo & constanti animo suum praestolabatur fatum, datoque signo, non ire, ne moram faceret, sed proflire se velle, indicabat: quid nobis, qui meliora docti sumus, faciendum arbitremur? Novimus augusta Lehmanni gaudia; adspiremus eo, ubi gaudet ista, nec viam, quae ad illam nos ductura vitam est, cunctando intercludi nobis patiamur. Perveniemus ad eandem metam, ipsius fideliter legentes vestigia: pari etiam ratione, si paria pieraris specimina, quousque hic nobis depugnandum est, edamus, coronabimur. En! adsumus, Auguste Lehmanne, tuo semper regemur exemplo, tuis praecceptis formabimur; umbram etiam venerabimur tuam; te cogitabimus, te videbimus, te animis nostris receptum retinebimus. Quam impatienter te nos requirimus; tam etiam gratum nobis erit, tuam, cum intra nosmet ipsos, tum od aram, ubi tua cum Geieris, Hausmannis, Welleris, Zeuneris, Krautvogeliis, Gensrefsis, Sperlingiis, Starckis, Roberis que molliter cubent ossa, imaginem subinde intueri, sub ea consistere, praeter eam commear, deque tuis per illam beneficiis admoneri. Divino, quod tam diturnum eorundem nobis concessit usum, Numini gratias agimus; tibi gratias agimus, per quem tam liberali manu ad nos ea protecta sunt: nec ea in posterum denegabuntur, si vota valeant tua & preces, quas sublatris ad caelum manibus allegasti: valebunt autem, quod toto precabaris animo, quo etiam ea, quae cupiebas, rata fore, praevidere dabatur, ac praesentire. Tu quemadmodum, Dive Pater, omnium piorum consensu ac sermone omni aetate celebrabere; ita nec stirps tua, quae tanta & tua, & majorum, & sua quoque virtute, atque gloria, nixa est, deficiat; nomen tuum in unico, tibi, fratribusque excellentissimis, superstiti filio, duret, propagetur, amplifietur; tua, simulque uxoris tuae beatissimae, imo & filiarum, ac generorum, sacris muneribus ac infulis conspicuorum, ornamenta in feris longa, & non interrupta serie, propullulent, ac renascantur nepotibus. Tua vigeat, istorumque, in illis pietas; non cesset, aut vacillet felicitas; omnesque ac singuli, quod sero tamen, aut tuis certe haud maturus annis, contingat, ad eosdem, quas tu nunc colis sedes augustas transferantur. Nube ista, quam mors tua conflagravit, atque caligine discussa domui tuae inclutissimae soles reddantur, imo redduntur, ac oriuntur in genero novo, placidissimi: resque tam sacra, quam publicam, ex luctu erectae, stent in posterum, inque illustri positae floeant, & quae tu tibi applicabas, sed libare vix pereras, senectutis emeritae solatia, cum omnibus, tum huic etiam scholae continentur, ejusdemque, quod quidem futurum confidimus, commoda roborent. Atque si tandem, Auguste Lehmanne, quod optamus, in lucem tuae lucubrationes proveniant, si Moses orans prodeat, si Jobus princeps prodeat, si Christi Servatoris nostri O. M. incunabula, scuticæ, coronæ atque cruces, & alia multa, eaque piissima argumenta, de quibus verba olim, ingenti cum auditorum tuorum fructu, fecisti, in lucem proferantur: te ipsum, quae post nos ipsos, & sero ventura est, tanquam in speculo, videbit posteritas, piamque eruditionem tuam atque divinitus concessa tibi munera, admirata, salutisque tuae praesidium amplexa, recum in augusta illa, ad quam revocatus nuper es, quod meum quoque, cum te ultimum salutarem, quod bonorum omnium, immenso ejusdem desiderio accensorum, votum est, vita esse concupiscet.

F.R. 60.
10.

Zc
3307

EM, AVGVSTAMQVE VITAM
I R I
 MME REVERENDI, AM-
 que EXCELLENTISSIMI,
ISTIANI
IMANNI,
 E DOCTORIS, PRAESVLIS
 STORIS PRIMARI, AC SCHOLAR-
 E OPTIME MERITI,
 ND. FEBR. A. S. clō 10ccxxiv,
 FASTIS PAVLLO SACER EST,
 NE HAC PARENTALI,
 A FIERI POTVIT,
 TO DEBEBAT PATRONO SVO,
 RELIGIONE,
 IO GYMNASII MAIORE
 EXPOSVIT
 L MOLLERVS, RECTOR.

REIBERGAE,
 OPHORVS MATTHAER.

cccc
 BIBLIOTHECA
 PONICKAVIANA

UNIVERSITÄTS-BIBLIOTHEK
 HALLÉ
 (SAALE)

